

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

M. DC. LXI. Coloniae Munatianaee, 1661

1 Accusare nequit aliquos anathemate vinctus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62953](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62953)

armati. Sicut enim in primo lib. codicis, sit, de a ordine co-
gnationum, sic hereditate, legitur. [Si de hereditate & li-
berate convenerit, prius agi causa libertatis debet.] Item
legi sequitur. b. [Si crimen aliquod inferatur ei, qui ingenuus
esse dicitur, ante liberati causa suo ordine agi debet, cognationem
sua præfate præbet: quoniam necesse est ante sciri, si delictum
probatum fuerit, utrum ut in liberam, an ut in servam constitutus
oportet iudicium.] Item. 3. ps. g. [Quia c. confitetur & pati con-
victum suum fatuus, iustitia postulat sibi dari potestatem accusandi e-
um, qui se suam dominum esse fatetur.]

3. ps. g. Causa d. vero libertatis terminata, si servus pronun-
tium fuerit, dominum suum accusare non poterit. Codicis lib. 9.
tit. 1. penultima. g. [Si qui ex familiaribus, vel ex servis cu-
pido domini, cuiusvis criminis delator atq. accusator emergerit,
qui existimatur, caput, atq. fortunas patris sui, cuius familia-
ritati, vel domino inhærent, ante exhibitionem testium, atq. exa-
minationem iudicis, in ipse expositione criminum, atq. accusationis
verborum, ubi gladius feratur. Nam cum suam intercedi o-
portet prius, quam audiri. Manifestum autem crimen excipimus.]
Summi l. ultima. g. [Si c. liberti, accusatoris manumissio-
nem, hereditatem esse præsupponit, eodem quo ferri supplicio
tenetur, huius panis ante probatam delationis excusationem.]

1. Ei, qui ingenuus esse dicitur. In lege ista est, quam
ingenuam esse dicit. Multum enim allegatur. Quare
paulo etiam inferri, ubi apud Gratianum legitur, utrum ut in li-
beram, & ingenuam, an ut in servam, in lege est, utrum
ut in liberam, & ingenuam, an ut in ancillam. Duce et-
iam, quæ proximi recitat lege, Gratianus suo modo in summani
relegit.

CAUSA IV.

¶ Videtur in excommunicatione constitutus, Episcopus
accusare disponit, & adolefcentem infra decimum
& quartum ætatis annum ad assertionem sua causa
adducit: prohibens ab accusatione adolefcentem ac-
cusatorem, & si testis facti: adolefcentis personam
accusatori, & si testis gerere capit: de statuta ad iudicium electorum
iudicium Episcopi, minime occurrat: a communicatione suspendatur:
tandem reorato iudicio, accusator culpabilis in accusatione inveni-
atur: demum ad assertionem propria causa procedit.

1. Hic primum queritur, an in excommunicatione constitutus alium
accusare valeat.
2. Secundo, an infra decimum quartum annum in criminali cau-
sa testari que possit.
3. Tertio, an ab accusatione prohibitus, personam officiantis possit
asserere.
4. Quarto, an item possit esse accusator, & testis.
5. Quinto, an de constituta non occurrere, a communicatione sit re-
mouendus.
6. Sexto, si in Episcopatum iudicio accusatoris persona culpabilis
invenitur, an ad assertionem propria causa de cetero
sit admittenda.

QVÆSTIO I.

DE prima questione sic statutum legitur in primo & secun-
do capite concilii Carthaginensis s. septimi, cui in-
terfuit Faustinus Romana ecclesie legatus.

C. I. Ad accusationem non admittatur, qui in
excommunicatione persequatur.

Distinguitur g. eum recte ad accusationem non ad-
mitti, si in Episcopatum iudicio accusatoris persona culpabilis
invenitur, an ad assertionem propria causa de cetero
sit admittenda.

a. In 1. l. b. lib. 1. c. Ex l. & q. alio modo ap-
ta. d. l. v. p. 16. c. 1. e. l. v. l. d. c. 1. f. in Afri-
cans, c. 27. & 28. g. l. v. p. 4. c. 1. p. ann. 4. c. 72. l. v. p. 11. c. 6. g.
C. 2. p. d. e. c. c. & c. 1. v. Africani.

mitti, qui postquam excommunicatus fuerit, in ipsa ad-
huc excommunicatione constitutus, sive sit clericus, sive
laicus, accusare voluerit. ¶ Omnes etiam infamia ma-
culis aperi, id est, histriones, ac turpitudinibus subiecte
personæ, hæretici etiam, sive pagani, sive Iudæi ab i. ac-
cusatione prohibentur.

¶ Ad accusationem prohibentur. A concilio de sancto has
verba: subintelliguntur enim illa ex principio capiti, ad accusa-
tionem non admittuntur.

C. 11. ¶ Hæretici probantur, qui schismate, vel
excommunicatione ab ecclesia sunt
separati.

Item Nicolaus Papa in epistola ad Michaelen
Imperatorem, cuius initium est
[Proposueramus.]

¶ Quid a autem hi, qui à iam facti fratres, & communi-
catis nostro Ignatio depositi, excommunicati, vel ana-
thematisati fuerant, nullam adversus eum damnationem
intorquere poterint, ex prologo & secunda universalis
synodi capitulo declaratur, cum dicitur, [Si vero eccle-
siasticum fuerit crimen, quod Episcopo illatum extiterit,
tunc probari oportet accusantium personas, ut primo qui-
dem hæreticis non liceat, accusationes contra orthodoxos
Episcopos pro ecclesiasticis negotiis facere.] Sed ne hos
hæreticos esse denegatis, audite sequentia. [Hæreticos
autem (inquunt) dicimus tam eos, qui olim à ab eccle-
sia projecti sunt, quam qui post hæc à nobis anathemati-
zati sunt.] Porro si adhuc nec sic creditis, audite quod
sanam simulant confiteri, schismaticos & etiam, & eos, qui
scorsum à communicantibus nobis Episcopis collectas faci-
unt.] Deinde verò, & si quidam ab ecclesia super causis
quibusdam reprehensi fuerunt, & projecti, aut excom-
municati, sive ex clerico, sive ex laicali ordine, nec his lice-
re accusare Episcoporum, antequam proprio crimine primitus
exuantur. Similiter autem & eos, qui sub accusatione
priori constitunt, non ante esse acceptabiles in accusa-
tione Episcopi, aut aliorum clericorum, quam innoxios
semetipsos illorum sibi ostenderint criminum. Quid
autem periculi regulæ huius imminet contemptoribus,
non ignoratis.

1. ¶ Ex prologo] Nicolaus hic citat canonem, qui apud Grego-
rii est sextus concilii primi Constantinopolitani, cuius canonis pri-
orem partem paulo superius in eadem epistola recitavit, & significat
tur supra. 3. g. 1. cap. 1. ¶ Et autem loco Nicolaus, de isto capitulo
hæc verba addidit. Quod tamen non apud nos invenitur,
sed apud vos haberi perhibetur. Nam non modo hic ca-
non, nec in versione Dionysii, nec in prisca habetur, sed de omnibus
illis conciliis canonibus hæc scribit D. Gregorius ad Eulogium lib. 6.
epist. 31. Romana autem ecclesia eosdem canones, vel ge-
sta synodi illius hætenus non habet, nec accipit. In hoc
autem eandem synodum accepit, quod est per eam contra
Macedonium definitum.

2. ¶ Olim ab ecclesia] Statuitur in hac parte canonis, per-
inde pro hæretico habendus esse Macedonianus, & Eudexianus, qui
in isto primo Constantinopolitano concilio damnantur, atq. habendi
erant Paulianiste, & Arriani, qui olim Nicæna synodus à
catholica ecclesia absiderat. Quamobrem non de quolibet
excommunicato hæc sententia pronuntiatur, quod putavit aulter
posse.

3. ¶ Schismaticos etiam] Ita in epistola Nicolai, & a-
pud Iovinem. Græcè autem est, ἀποδοξιστῶν καὶ σχισμα-
τικῶν ἢ τῶν ἀποδοξιστῶν καὶ τῶν σχισματικῶν, ἀποδοξισ-
τῶν ἢ τῶν σχισματικῶν τῶν κατὰ τὸν ἵπτον. Eum-
dem. id est, Præterea verò & illos, qui fidem quidem
sanam simulant confiteri, schisma autem faciunt, & ad-
versus regulares nostros Episcopos conventum hæ-
bent: ut nihil mirandum sit, istos etiam pro hæretico censere,

a. In 1. l. c. 21. v. p. 16. c. 72.

Quemadmodum & Balsamon interpretatur. Simulane enim istam tueri fidem, quam oppugnant.

QVÆSTIO II. & III.

Secunda autem, & tertia questio eodem concilio Carthaginensi septimo a, uno eodemq; capitulo quarto determinatur.

Illud verò est huiusmodi. C. I. Qui ab accusatione repelluntur, aut ad annum 14. nondum pervenerunt, testes esse non possunt.

Testes b autem ad testimonium non admittendos esse censemus, qui nec ad accusationem admitti præcepti sunt, vel etiam, quos ipse accusator de domo sua produxerit. Ad testimonium autem infra annos quatuordecim etatis suæ non admittantur.

C. II. De eodem. PALEA. [Item ex concilio Maticensi 3. c. 6.]

Placuit d sancto conventui, ut testes ad testimonium dicendum pretio non conducantur, & ut qui que optimi & fideiiores in testimonium assumantur: ut is, contra quem testimonium e ferre debent, nullam eis possit afferre f calumniam, & ut nullus testimonium dicat, nisi ieiunans.

2 ps. Item in criminali causa. [Produci testis non potest, qui ante in eum rem testimonium dixit.] sicut in 22. lib. ff. tit. de testibus lege 23. g. invenitur.

Item titulo eod. l. ob carmen. 4. ff. iuste.

C. III.

Si testes omnes ejusdem honestatis & existimationis sint, & negotii qualitas, ac iudicis motus cum his concurrat, sequenda sunt omnino h testimonia. Si vero ex his quidam eorum i aliud dixerunt, (licet in pari k numero) credendum quidem est, sed quod nature negotii convenit, & quod inimicitie aut gratie suspicione caret: confirmabitque iudex motum animi sui ex argumentis, & testimoniis, quæ rei aptiora, & vero proximiora esse comperit. Non enim ad multitudinem respecti oportet, sed ad sinceram testimoniorum fidem, & testimonia quibus potius lux veritatis affluit. Item lege secunda, ff. eod. In testibus l. fides, dignitas, mores, gravitas examinanda est: & idè testes, qui adversus fidem testationis suæ vacillant, audiendi non sunt. Item l. 3. Testium fides diligenter examinanda est: ideoque in persona eorum exploranda erunt imprimis conditio cuiusque, utrum quis decurio, an plebeus sit, & an honestæ, & inculpatae vitæ, an verò quis notatus, & reprehensibilis, an locuples, vel egens sit, ut lucri causa quid facit admittat, vel an ei inimicus sit, adversus quem testimonium fert, vel amicus ei, pro quo testimonium dat. Nam si careat suspicione testimonium, vel propter personam, à qua fertur, quòd honesta sit, vel propter causam, quòd neque lucri, neque gratiæ, neque inimicitie causa fiat, admittendum est. Item eadem lege paulo inferiori.

3 ps. Lege Julia de vi cavetur, ne siac lege in reum testimonium dicere liceat ei, qui se ab eo, parenteve ejus liberaverit, quive impubes erit, quive iudicio publico damnatus erit, qui eorum in integrum restitutus non erit, quive in vinculis, custodiave publica erit, quive ad bestias, ut depugnet, se locaverit, quive palam, quastum faciat, feceritve, quive ob testimonium dicendum, vel non dicendum pecuniam accepisse iudicantis, vel convictus erit. Item l. quarta. Lege Julia publico-

a Et in Afr. c. 97. b C. l. 7. c. 101. Rabanus in pan. cap. 1. Burch. l. 16. c. 20. l. 100 p. 5. c. 364. Pann. l. 4. c. 23. c al. Maticensi. d extra de testib. c. 1. Bur. l. 16. c. 31. e al. testimoniare. f al. inferre infamiam. g Tit. l. 1. produci. h al. omnia. i ab ab orig. k al. impari. orig. l testimonium. orig.

rum iudiciorum cavetur, ne invito denuntietur, ut testimonium litis dicat adversus foerum, generum, vetricum, privignum, forbrinum, forbrinam, forbrinorum matrem, eòve, qui priore gradu sint. Item, ne liberò ipsius, liberorumve ejus, parentum, viri, uxorisve. Item, a ut nec patroni, patronave adversus liberos, necq; liberti adversus patronum cogantur testimonium dicere. Cum b autem excipitur, ne gener, aut foer, aut vitus testimonium dicere cogatur, generi appellentur, sponsum filia quoque contineri placet. Item foer, sponsæ Patrem. Item lege sexta. Idonei non videntur esse testes, quibus imperari potest, ut testes fiant. Item lege septima. Servi responso tunc credendum est, cum illa probatio ad eruendam veritatem non est. Item lege octava. Inviti e testimonium dicere non coguntur, sed ne, valetudinarii, vel milites, vel illi, qui cum magister tu recip. causa absunt, vel quibus venire non licet. Item lege decima nona. Publicani etiam testimonium non dicuntur inviti. Item is, qui non detrectandi testimonii causa aberit. Item is, qui exercitii præbendo i conduxerit. Sed nec pupillis testimonium denuntiare potest. Item l. 20. In testimonium accusator citate non debet eum, qui in iudicio publico reus est, aut qui minor viginti annis erit. Item l. 21. Ob carmen famosum damnatus, inestabilis fit. Item. Si re cogat, non tantum privati, sed etiam magistratus, si insipienti sint, testimonium dicant. Prætor quoque testimonium dare debet in iudicio adulterii causa. Si autem rei conditio sit, ut aretarianum testem, vel similem personam admittere cogatur, sine tormentis testimonium credendum non est. Item l. 24. Testes eos, qui accusator de domo produxit, interrogari non placet. Item l. 25. Patroni quoque in causa, cui parsionatus præstituerunt, testimonium non dicant, quod & in eorum negotiorum observandum est. Item l. 26. Qui falsò e vel variè testimonia dixerunt, vel utque parti prodiderunt, à iudicibus comperite puniuntur. Item l. 27. Pater & filius, qui in periculis reus est, item duo fratres, qui in ejusdem patris periculis sunt, testes utriusque in eodem testamento, vel eodem negotio fieri possunt: quoniam nihil nocet ex ea causa plures testes alieno negotio adhiberi. Item l. 28. Pater, si inestabilis sit, an ad testimonium g adhiberi possit, qualitas incalescentis sexus ostendit. Item l. 29. Nullus idoneus testis in re sua intelligitur. Item l. 30. Ad fidem rei gestæ faciendam etiam non rogatus testis intelligitur. Item l. 31. Vbi numerus testimonium non adicitur, h etiam duo sufficient. Pluralis enim locutio duorum numero contenta est. Item l. 32. In testibus considerandum est, qui simpliciter visi sunt dicere, utrum unum, eundemque, & præmeditatum sermone veritatem responderint. Item paulo inferiori. Ex parte sine publicis monumentis cuiusque rei veritas detegitur, alias numerus testium, alias dignitas & auctoritas, alias veluti consentiens fama confirmat: rei quoque fides. Non ergo ad unam professionem cognitionem statim iudex allegare debet, sed sententia animi sui existimare, & quid sui cretat, parum sibi probatum opinetur. Item paulo inferiori. Alia est auctoritas presentium testium, alia testimoniorum, quæ recitari solent. Item Codic. lib. 4. tit. 1. l. 1.

a Et orig. l. idem ex l. 1. b In testibus, quibus excipitur. c l. invit. 2. mutata est enim verborum significatio. d qui quid exercitii præbendus conduxerit. orig. e al. Reponitur paulo aliter. f al. falsa, vel varia. orig. g al. Reponitur paulo aliter. orig. h al. admittitur. i l. 20. nup. g. testamentum. orig. k al. admittitur. l l. 20. suum. & 19. magis, sed paulo aliter. k al. admittitur.